

บทปริทัศน์หนังสือ (Book Review)

Why we post ส่องวัฒนธรรมโซเชียลมีเดียผ่านมานุษยวิทยาดิจิทัล

นายสิริ พัฒนถาวร¹

ชื่อหนังสือ: Why we post ส่องวัฒนธรรมโซเชียลมีเดียผ่านมานุษยวิทยาดิจิทัล

ชื่อผู้เขียน: Daniel Miller และคณะ

ชื่อผู้แปล: ฐณัฐ จินดานนท์

สำนักพิมพ์: bookscape

ครั้งที่พิมพ์: 1

ปีที่พิมพ์: 2019

ความยาว: 416 หน้า

“Why we post ส่องวัฒนธรรมโซเชียลมีเดียผ่านมานุษยวิทยาดิจิทัล” เป็นผลงานหนึ่งในชุดโครงการวิจัย Why we post ซึ่งมีทั้งหมดด้วยกัน 11 เล่ม โดย “Why we post ส่องวัฒนธรรมโซเชียลมีเดียผ่านมานุษยวิทยาดิจิทัล” เป็นผลการศึกษาวิจัยลำดับที่ 9 ของโครงการ คณะผู้ทำการศึกษาวิจัยทั้ง 9 คน นำโดย แดเนียล มิลเลอร์ (Daniel Miller) ศาสตราจารย์ด้านมานุษยวิทยาที่ University College London (UCL) และร่วมทีมโดยนักวิจัยหลังปริญญาเอก นักวิจัยที่สำเร็จการศึกษาปริญญาเอก และนักวิจัยที่กำลังศึกษาปริญญาเอกอีก 8 คน ซึ่งทั้งหมดล้วนมีความสนใจและมีประสบการณ์การวิจัยด้านมานุษยวิทยา การสื่อสาร และเทคโนโลยีมาแล้วทั้งสิ้น

หนังสือเล่มนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้ โดยนำเสนอหลักฐานอย่างละเอียดว่าโซเชียลมีเดีย “เป็นอะไร” ในแต่ละท้องถิ่น และ “ส่งผลอย่างไร” ต่อท้องถิ่นนั้น ๆ สามารถจำแนกการนำเสนอออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นการนำเข้าสู่เรื่องโดยให้ข้อมูลเกี่ยวกับโซเชียลมีเดีย การศึกษาโซเชียลมีเดียในเชิงวิชาการ วิธีและแนวทางการศึกษาของผู้วิจัยและคณะ และผลการสำรวจ

ในตอนต้นที่ 1 นี้ ผู้อ่านจะได้ทราบถึงความเป็นมาของโซเชียลมีเดีย และโซเชียลมีเดียในเชิงสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา เพราะโซเชียลมีเดียได้กลายเป็นชีวิตประจำวันทางสังคมไปแล้วในการศึกษาครั้งนี้ คณะผู้วิจัยยังได้ศึกษาแพลตฟอร์มที่เรียกว่า QQ และ QZ one นอกเหนือจากแพลตฟอร์มการสื่อสารอื่น ๆ ที่มีผู้ศึกษาไว้มากมายแล้วด้วย ประเด็นสำคัญอย่างหนึ่งที่ผู้เขียนกล่าวไว้ในการศึกษาครั้งนี้คือ ประเด็นเรื่องการนำเสนอตัวเองของคนที่ใช้โซเชียลมีเดีย และโจทย์ที่สำคัญที่สุดของการศึกษานี้ก็คือ โซเชียลมีเดียในบริบทของความสัมพันธ์ส่วนบุคคล

การศึกษานี้เป็นการศึกษาแบบชาติพันธุ์วรรณาทางมานุษยวิทยา โดยที่ผู้ศึกษาจะต้องใช้เวลาอยู่ในพื้นที่ที่ศึกษาเป็นเวลานานอย่างน้อย 1 ปี เพื่อทำวิจัยภาคสนาม เพื่อเข้าใจเนื้อความที่ผู้คนสนทนากัน สังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมทุกกิจกรรมกับผู้คนมากมายหลายตาที่อยู่ในพื้นที่ที่ศึกษาโดยไม่ลืมที่จะระมัดระวังประเด็นทางจริยธรรมในการศึกษาวิจัย

¹ อาจารย์ประจำ สาขานิเทศศาสตร์ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยศิลปากร
e-mail: pattanathaworn_c@su.ac.th

ตอนที่ 2 ผู้เขียนกล่าวถึงประเด็นหลัก 10 ประการ ที่ค้นพบจากการศึกษาวิจัย ได้แก่ 1. การศึกษาและคนหนุ่มสาว 2. การงานและการค้า 3. ความสัมพันธ์ในโลกออนไลน์และออฟไลน์ 4. เพศสภาพ 5. ความเหลื่อมล้ำ 6. การเมือง 7. ภาพ 8. ปัจเจกนิยัม 9. โซเชียลมีเดียทำให้คนมีความสุขเพิ่มไหม และ 10. อนาคต

จากการสำรวจเชิงปริมาณ คณะผู้วิจัยพบว่าโซเชียลมีเดียได้เปลี่ยนแปลงชีวิตผู้คนในหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็น ความสัมพันธ์ระดับครอบครัว ระดับสังคม ความเป็นส่วนตัว การถ่ายทอดอิทธิพลของการบริโภค การใช้โซเชียลเพื่อการศึกษาก้าวหน้าและความสุขของผู้คนที่ใช้ ส่วนผลเชิงคุณภาพ โดยจากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม นั้น ผู้เขียนได้ให้รายละเอียดทั้งหมดไว้ภายในเล่ม ซึ่งแบ่งผลการศึกษาเป็นทั้งหมด 10 ตอน ซึ่งครอบคลุมเกือบทุกมิติในชีวิตและการใช้งานจริงของผู้ใช้

ตอนที่ 3 จะเป็นการสรุปเนื้อหาทั้งหมดอย่างสั้นๆ สามารถอ่านและทำความเข้าใจเบื้องต้นได้อย่างรวดเร็ว แต่หากต้องการรายละเอียดทั้งหมดก็สามารถย้อนกลับไปอ่านเนื้อหาในแต่ละบทได้ ถือเป็นความสะดวกอย่างหนึ่งในการนำเสนอผลการวิจัยให้ผู้อ่านซึ่งอาจจะไม่ใช่ นักวิชาการ สามารถค้นและหาเนื้อหาที่ต้องการอ่านได้อย่างสะดวก

จุดเด่นของหนังสือเล่มนี้ คือ การนำงานวิจัยในเชิงมานุษยวิทยามาเรียบเรียงให้เข้าใจง่ายขึ้น เพื่ออธิบายพฤติกรรมการใช้โซเชียลมีเดียของคนในชาติต่าง ๆ ซึ่งได้แสดงให้เห็นความแตกต่างทั้งด้านพฤติกรรมการใช้ ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และแนวโน้มในอนาคต

ในตอนท้าย หนังสือเล่มนี้ยังได้แสดงให้เห็นด้วยว่า ยังคงต้องมีการศึกษาวิจัยโซเชียลมีเดียในมุมของผู้ใช้ เพราะโลกจะยังคงเปลี่ยนแปลงโซเชียลมีเดียไปเรื่อยอย่างไม่หยุดยั้ง โดยเฉพาะในปัจจุบันที่โลกแห่งเทคโนโลยีได้ก้าวกระโดดไปอย่างรวดเร็วจนผู้ใช้เองก็อาจไม่รู้สึกรู้สว่า “โซเชียลมีเดีย” ได้ “ก่อร่าง” และ “สร้าง” อะไรไว้ในความนึกคิดของเราบ้าง